

Hitlerjeve čete, ki so osvojile nemško državico Hesse, v kateri niso fašisti dobili večine pri volitvah. Glasovnica jih je porazila, toda oni so zmagali s silo orožja. To je fašizem.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT
GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKE
NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene
National Benefit Society

Narodnina: za Zdravstveno dravstvo (taven Chi-
cago) in Kanada \$6.00 na leto, \$3.00 na pol
leta, \$1.50 za štiri leta; za Chicago in Cincin-
ti \$7.50 na leto, \$3.75 na pol leta; za izo-
stanstvo \$9.00.

Subscription rates: for the United States
(except Chicago) and Canada \$6.00 per year,
Chicago and Cincin \$7.50 per year, foreign
countries \$9.00 per year.

Gene očalov po dogovoru. — Rokopisi se ne
vračajo.

Advertising rates on agreement. — Manu-
scripts will not be returned.

Naslov na vas, kar ima stik s listom:
PROSVETA

2857-59 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS.

Datum v objavi, na primer (Feb. 29,
1933), poleg vsakega imena na naslovu po-
meni, da vam je s tem datumom potekla
narodnina. Ponovito jo pravdaš, da se
vam list ne ustavi.

Domač drobiž

Nov grob

Moon Run, Pa. — Dne 28.
marca je tu umrl rojak John Ce-
lar, star 39 let in doma iz Sen-
čurja pri Kranju. Zapušča ženo
in dva otroka.

Naši kandidati

Nokomis, Ill. — V tukajšnji
lokalni volilni kampanji kandidi-
rajo trije Slovenci na socialisti-
čni listi.

SNPJ bo imela delegata v Wa-
shingtonu

Chicago. — Gl. upr. odsek SN-
PJ je sklenil na svoji seji ta te-
den, da se jednota odzove vabi-
lu na kontinentalni kongres za
ekonomsko rekonstrukcijo, ki se
vrši v Washingtonu, D. C., prvi
teden v maju. Odsek je delegiral
br. Franka Podboja v Johnsto-
wnu, Pa., da zastopa jednoto na
tem kongresu.

Zakulisna igra s penzij-
skimi načrti

Predsednik pennsylvanske zbor-
nice se poslužil trika, da ne
pridejo na dnevni red

Harrisburg, Pa. — (FP) —
Grundyjeva republikanska ma-
šina v državni zbornici je po-
tegnila črto preko vseh penzij-
skih predlog in se zaklela, da
jih zavirajo za vsako ceno. Pred
zbornico so štiri identične pred-
loge, ampak kot izgleda ne bo
prišla nobena na dnevni red.

Pred par tedni je predsednik
zbornice Talbot izročil vse pred-
loge posebnemu odseku treh čla-
nov — vsi nasprotniki starost-
ne pokojnine. Prijateljem te
zakonodaje se je potem posre-
čilo, da so pridobili večino čla-
nov odseka za ustavne amende-
mente, ki so zaključili, da pred-
loge osnutke zbornici v uvažev-
vanje.

Predsednik Talbot je nato
povečal odsek na svojo pest in
imenoval tri glavne Grundyjeve
voditelje. S tem so nasprotniki
starostne penzije dobili večino
v odseku in izgleda, da je za-
deva definitivno pokopana.

Vsi predlogi določajo amende-
ranje državne ustave. To valed
tega, ker je pred več leti držav-
no vrhovno sodišče proglasilo
penzijski zakon za delavce
neustavnim, potrdilo pa je po-
kojnine za sodnike.

Eksplodirala bombe v farovžu
Coughlina

Detroit, Mich. — V četrtek ob
trem jutraj je eksplodirala bom-
ba v kleti farovža znanega žup-
nika Chas. E. Coughlina v Royal
Oaku pri Detroitu. Ranjen ni bil
nihče in škoda je majhna. Cough-
lin je znan po svojih socialnih
in finančnih pridigah v radio.
Zadnje čase se je zapletel v o-
ster konflikt z detroitskimi ban-
kiri. Kdo je vrzel bombo v klet,
ni še znano.

Fordovi delavci v Angliji zma-
gali

London, 30. marca. — 7000
delavcev v Fordovi avtomobilski
tovarni v Dagenhamu je stav-
kalo tri dni in danes so se vrnili
na delo z delno zmago. Delav-
cem so hoteli znižati mezd, to-
da zdaj je menda nekoliko zvi-
šana in delavci so dobili 40-ur-
ni delovni teden.

Glasovi iz naselbin

Zanimive beležke iz raznih krajev

K 20 letnici SND

Waukegan-No. Chicago, Ill.

Da so tudi tukaj delavske raz-
mere slabe, tega menda ni tre-
ba omenjati, slabe so povsod.
Jamranja pa itak ne bodo pre-
drugačila situacije. Naloga nas
vseh je, da vsi skupaj delujemo
na tem, da se čimprej obrne v
korist izkoriščenega delavstva.

Na 19. marca je društvo Slo-
venski narodni dom obhajalo
svojo 20 letnico. O tem dogodku
je bilo v Prosveti že poročano,
pa tako malo, kakor da je SND
kakšen bolan delavski otrok, če-
ravno ga delavci zvesto podpi-
rajo in čuvajo, da ostane zdrav
in v ponos obema naselbinama.

Preteklo je 20 let na 19. marca,
odkar je bil izvoljen prvi odbor
pri društvu SND, katerega na-
men je bil, da podvzame akcijo
med tu naseljenimi Slovenci in
Hrvti, da se postavi lastni
dom, ki bo zbirališče raznim
društvom in središče vsega za-
vednega delavstva v okolici, da
se tako udeležuje v svojem hra-
mu kulturno in politično.

Delo je šlo naprej in po vsr-
nem delu odbora, delničarjev in
društven se je ideja uresničila z
otvoritvijo krasne stavbe v de-
cembru leta 1918. (Opomba pis-
ca: — K hitremu napredku in
zbiranju fonda je veliko pripo-
mogel cerkveni štrajk l. 1913.)
Dvajset let res ni dolga doba,
ampak če pogledamo nazaj v to
doba na vse prireditve, veselice
in shode ter predavanja itd., vi-
dimo, da je ta doba precej dolga.
Da nas ta doba ni razdružila,
je pričala velika udeležba na
slavnostnem programu popoldne
in zvečer.

Večkrat sem opazil, da se je
ta ali oni dopisnik zahvaljeval
enemu ali drugemu, da je ome-
nil to skupino in izpustil ono na-
menoma ali pomotoma, kar je
povzročilo neljube posledice na
prihodnji prireditvi. Da se te-
mu izognem, ne bom omenjal po-
drobnosti in se zahvaljeval po-
sameznikom ali društvom, ki so
sodelovali ali sodelovala na pro-
gramu 20 letnice SND. Naj si
vsak šteje v čast, da je bil med
onimi, ki so pripomogli k bolj-
šemu uspehu naše 20 letnice.

Vsem skupaj pa izrekam iskreno
zahvalo. Delničarji, stojmo
trdno skupaj še nadalje — za
procvit Slovenskega narodnega
doma. Bojurno se skupno proti
mamonu, ki nas tlačijo.

Paul Peklar, predsednik.

Protislovje v razpravah

Milwaukee, Wis. — Mnogo se
piše v Prosveti in razpravlja o
obligatnem dnevniku. Priporoči-
la, da bi Prosveta postala obli-
gatni dnevnik, se mi zdijo ne-
jasna in nepremišljena, kot da
bi se dopisniki z nečim igrali.
V eni sapi se čita, naj Prosveta
postane obligatni dnevnik, v
drugi pa, kjer je več oseb v eni
družini, ki spadajo k SNPJ, da
bi dotična družina prejela sa-
mo eno št. Prosvete na dan.

Dragi bratje, v tem vidim
protislovje, ki bi mnogo škodilo
napredku SNPJ, ako bi bilo uve-
deno. Član, ki bi plačeval mese-
ne prispevke za Prosveto, bi bil
tudi po vsej pravici upravičen
do nje. Če bi pa pustil, da se mu
je ne dostavlja, bi bil navihčen.
In tako bi prihajalo v hišo toli-
ko Prosvet kolikor je članov v
njej. Kaj bi sledilo iz tega? Nič
druga kot romanje v peč ali v
alejo. To bi bila pot tako drago-
cenega papirja, ki je pisan v
naprednem duhu kot je Prosveta.

Če bi pa prihajala samo ena
št. Prosvete na dan v hišo, kjer
je več članov, bi pa še ne bila
obligatna.

Poleg tega, kar sem že ome-
nil, pa lahko pride v dotični
družini do nesporazuma. Kajti
oseba, na katero bi bil list na-
slovljen, bi lahko rekla: "To je
moj list, vi nimate ničesar pri
njem!" S tem bi gotovo bili o-
stali člani ufaženi in se lahko
zgodi, da izstopijo iz jednote.

Zdi se mi tudi, da je mnogo ta-
kih, ki jim Prosveta ne ugaša,
pa bi valed tega ne marali pri-
stopiti v jednoto. Upoštevati
moramo, da so ljudje različnih
mnenj, da bi pa koga silili za
kakšno večjo stvar pa tudi ni de-
mokratično.

Moje mnenje je, da ohranimo

dnevnik Prosveto tak kakršen je
bil lani in da mu damo trdno
podlago, tako trdno, da se ne bo
bal nobene depresije. Za to pod-
lago pa naj X. redna konvencija
ustanovi rezervni sklad, v kate-
rega naj plača vsak član nekaj
centov na mesec. Iz tega sklada
naj bi Prosveta dobivala sub-
vencijo v slučaju depresije ali
kakšne druge potrebe. Članstvo
pa naj gre na delo za novimi na-
ročniki, seveda tudi za takimi,
ki niso člani jednote. V slučaju
pa, da Prosveta ne bi potrebo-
vala dotičnega sklada, bi se po-
rabil za kaj drugega.

S tem sem podal moje mnenje
delegatom desete konvencije in
vsem ostalim članom jednote, da
bodo prišli do istega zaključka
kot jaz in sem gotov, da bo pri-
hodnja konvencija tak načrt
sprejela.

Joseph Ule.

Za naše farmarje

Midway, Pa. — Prejel sem to-
liko vprašanj, da ne morem ta-
koj na vsa odgovoriti. Prosim
malo potrpljenja.

Odgovor vsem, ki so me vpra-
šali glede gojenja mladih piš-
čancev. Belo drisko se je smat-
rало pred nekaj leti za eno bo-
lezen pri piščancih. Danes se je
dognalo, da bela driska povzro-
ča 4 bolezni. Najhujša bolezen
je coccidiosis, ki se ne pojavi le
pri mladih piščancih, ampak na-
pade tudi jarice, stare po dva
meseca in več. Tako bolezen se
pojavlja v zvezi z drisko in post-
ane več piščet ali jaric naenkrat
zaporedoma driskovih in oslabe-
lih z zmrenim perjem in včasih
s krvavimi odpadki. V krat-
kem času jih pogine do sto od-
stotkov.

Ta bolezen obstoji iz bacilov,
ki se nahajajo v slepem črevesu.
Kadar je perutnina okužena
s tako boleznijo, jo je zelo težko
zatrati. Bolezen se nahaja lahko
že v jajcih in je podedovana od
stare perutnine in so jo pode-
dovali piščanci. Ravno radi te-
ga so postali državni kolektori in
univerze zelo pozorne in zato
priporočajo nakup le od države
preiskanih piščancev, da se ne
kupi okuženih mladčev. Pravijo,
da morajo biti od države prei-
kušani zato, ker se oni ne zane-
sejo na privatne preiskovalce.
To je vredno upoštevanja.

Lahko kupimo zdrave piščan-
ce, pa imamo mogoče okužene
prostore in opremo in se piščan-
ci nalezijo te bolezni. Valed te-
ga tudi jaz priporočam, da se
kupijo le taki piščanci, ki so od
države preiskušeni. Kadar im-
amo tako bolezen med perutnino,
je najboljša, da popolnoma za-
tremo staro perutnino, hleve in
orodje pa temeljito operemo z
vročim lugom (funt luga na 5
galonov vode) in potem dobro
desinficiramo s 3% do 5% kre-
osolovo ali kreolinovo rastopino.
Potem si nabavimo novo perut-
nino, ako hočemo imeti uspeh pri
perutninarstvu.

Kar se tiče zdravljenja, je pro-
najdeno, da se je do danes še
najbolj obneslo kislno mleko (but-
ter-milk). Dajmo že takoj ml-
dim piščancem obilo kislega mle-
ka, ako ga imamo na razpolago.
Sladko mleko ni tako priporo-
ljivo, ker ni tako zdravilno ka-
kor kislno. Posebno moramo pa-
ziti, da mladih piščancev ne pre-

hladimo. Temperatura naj bo e-
nakomerna.

Gojimo piščance v suhih pro-
storih. Dalje moramo posebno
paziti, da dobivajo piščanci vi-
tamin D potom direktnih soln-
čnih žarkov ali pa potom ribje-
ga olja (cod liver oil). Bolje je,
da ribje olje sami dodamo v me-
šanico, ker le na ta način smo
sigurni, da ni olje že pokvarje-
no v prej pripravljeni mešanici.

Ako piščanci ne dobivajo tega
vitamina, postanejo kruljavi in
se ne morejo pravilno razvijati.
V Pittsburghu so lani iznašli al-
pe, ki se le malo razlikujejo od
navadnih šip, in so skoro ceneje
od navadnih šip. Imenujejo se
"lustrerglass". Skozi take šipe
prihajajo direktni solni žarki
100%. Preiskušeno je bilo to no-
vo steklo lani v marcu na Ohio
State University of Poultry
Husbandry in na University of
Physics of Pittsburgh, Pa., in to
na perutnini, piščancih in na to-
plih gredah. (O tem mi lahko
pišete, pa vam bom poslal za-
devne tiskovine od eksperimen-
talnih postaj.)

Kdor goji piščance pod kok-
ljami, naj pazi, da niso ušive.
Napravi se jih s sodijskim flo-
ridom, pomešanim s trikrat to-
liko pepelom. Pazite, da se piš-
čanci ne prehlade z mrzlo vodo.
(Ako zdravite coccidiosis, upošte-
vajte moje navodilo, ki sem ga
zadnjič opisal.) Pazite tudi, da
se ne bodo prehladi piščanci na-
jedli kakega peska ali kaj podo-
bnega.

Sedaj imate priliko (ako raz-
umete angleški), da se naroči-
te na "Poultry Tribune" pri me-
ni. Poleg tega magazina, če se
naroči vsaj za 2 leti za 50c, se
dobi dobra knjiga "From Chick
to Layer". Pošljite lahko v poš-
tnih znakah, pa bom vse jaz u-
redil. — Frank Lukancich.

Misijoni in njih koristi

Chisholm, Minn. — V Prosveti
čitam, da se po nekaterih
krajih vršijo misijoni, zato tu-
di želim nekaj o tem napisati.

Resnica je, da misijoni ne ko-
ristijo delavcem, vendar so včasih
misijoni koristni, le razume-
ti jih je treba. Še ko sem red-
no zahajal v cerkev, smo ne-
koč obhajali sv. misijon, kate-
rega je vodil pater Kazimir Za-
krajšek.

Pri vsakem misijonu je na-
vada, da so posebne pridige za
moške, ženske, mladeniče in de-
kle. Tako je bila pridiga ne-
ki dan o samih socialistih. Pa-
ter je vse zmetel na socialiste,
kar je vedel in znal, nazadnje
pa pristavil: "Vi katoliški mož-
je, vi mlačeži, ki ste tako mla-
ni vaši katoliški veri, le poglej-
te socialiste, kako so oni trdni
svoji veri socializmu! Od njih
se učite! Samo to vam povem,
da ne smete čitati njihovih li-
stov, kajti kdor jih čita, post-
ane socialist in nihče več ga ne
obrne h katoliški veri."

Misijoni se navadno vodijo,
da se ljudje v tem času pobolj-
šajo. Ako se so sovražili, v čas
misijona morajo eden druge-
mu odpustiti. Misijoni se pa
vodijo samo za delavce, ne za
patre, zato patre misijon nič ne
briga; oni še naprej mrze in so-
vražijo socialiste, čitajo njho-
ve časopise in zraven zmerjajo
nas katolike.

Moja prva misel je bila: "Ka-
kor hitro pridem iz cerkve, naj-
prej poiščem te liste," tako sem

bila radovedna, kaj bi se iz njih
naučila. — Dobila sem jih lah-
ko. Imela sem takrat nekaj
ljudi na stanovanju, ki so te
liste čitali ali so jih morali pro-
keto skrivati pred mano.

Prva resnica, ki sem jo našla
v teh listih, je bila: "Delavci,
čitajte naše in katoliške liste in
prepričajte se sami," v katoli-
ških listih pa sem vedno čitala:
"Ne smete nič drugega čitati
kot le katoliške liste." Od tiste-
ga časa vedno čitam soc. liste in
ni mi žal. Iz socialističnih li-
stov sem spoznala vso resnico,
katere ne bi nikdar vedela, če
bi čitala katoliške liste. Mnogo-
krat se spominam na dobrega
patra. Želim mu srečo in dolgo
življenje. Le naj pridiga in s
svojimi pridigami ustvarja so-
cialiste!

N. M.

Pokojni sestre v blag spomin

Milwaukee, Wis. — Dne 21.
marca je bil prvi spomladanski
dan, ki je začetek preropenja
narave in novih nad. Toda le-
tošnji prvi spomladanski dan
ni došel za; prikazal se je še
v težkem kožuhi in zemljo je
pokril s svežo snežno odejo. Ni
bil pozdravljen z veselimi ptic-
jim petjem in ni ga spremljalo
smehljajoče žarko solnce. At-
mosfera je bila turbobno obdana
s potemnelimi oblaki, ki so se
kot žugajoči, žalostni obrazi po-
časni pomikali proti zakonu; iz
njih so se kot solze vspale ne-
brojne snežinke, se preplazeno
vrtele po tušnem ostražu, kot
bi iskale svojo izgubljeno srečo
ali pa svoje najdražje bitje.

Dodatno k tej tužni sliki le-
tošnjega prvega spomladanskega
dne pa je našo bolše povečal
pogled na odprti grob na mi-
rodvoru, kamor nas je dovela
naša pot tega neprijetnega dne;
na odprti grob s krasnim, sve-
žim cvetjem obdan, v katerega
so položili k trajnemu spanju
Mildred Hočvar, članico dru-
štva Venera št. 192 SNPJ. Te-
daj se je v mrzli spomladanski
dan presunljivo zarezal glas
pretresujoči jok nesrečne ma-
tere, očeta in bratov — bolest
nad izgubo edinke. Pokojna
Milka je bila sama kot pomlad-
na cvetka, ki je dosegla šele 19
spomladi, a že je morala od
nas.

Ob njenem zadnjem slovesu,
pri odprti gomili sestre smo o-
rosili s svežim snegom pokrito
zemljo s solzami sožalja — nje-
ne sestre društva Venera, ta-
ko tudi številni prijatelji, znani
in sorodniki. Od mraza in
grenke žalosti drgetajoči smo
jo prepustili materi zemlji in
se s tugo v srcih vračali v ne-
znano nam našo prihodnost.
Na potu našega nadaljnjega živ-
ljenjskega boja pa nam bo osta-
la draga Milka v trajnem spo-
minu! — Christina Moseley.

Ali je delavska diktatura po-
trebna?

Cleveland, O. — Vsem onim, ki
trdijo, da je komunistična stran-
ka vzrok, da so šli v Rusijo in
onim, ki bodo šli v Rusijo v bo-
doče, priporočam, da berejo Pro-
sveto št. 59 z dne 24. marca,
da ne bodo razočarani, ko pridejo
v Rusijo. V Prosveti je kratka
vest o načrtu, kaj bodo v Rusiji
naredili v prihodnjih letih. "Po-
svetili bodo pažnje razvoju lah-
kih industrij, da odpravijo po-
manjkanje živil in obleke ter ta-
ko ustvarijo pogoje za izboljša-
nje življenjskega standarda ru-
skih delavcev."

Če bi bilo resnica, da komu-
nisti oznanjajo, da je paradiz v so-
ojetaki Rusiji, kakor se nekateri
izražajo v Prosveti, ali bi dala
potem sovjetska vlada taka in
alična poročila v javnost? Ne,
absolutno ne!

Vprašam vse one prenavduše-
ne socialiste, ki so za socialno
demokracijo, zakaj vpijejo, da so
komunistični voditelji delavski
provokatorji in ne delavski vo-
ditelji? Zakaj se jih tako bojijo
vsi od socialističnih voditeljev
do zadnjega kapitalista in ban-
kirja? Zakaj so v Nemčiji vsi
komunistični voditelji pometani
v zapore?

Vprašam tudi vse one, ki so
proti sovjetski diktaturi, ali ne
bi bilo boljše, če bi v Nemčiji
upostavili delavsko diktaturo
pred 14 leti, kakor pa da so se
prerekali in debatirali? Ali je
praktično to ali ne? Mislim, ako
ni bilo praktično, da je bilo po-
trebno, ne pa čakati 14 let, da

jim potem vzame Hitler

slanega kruha in jim potolče
glodano kost v roke. Kako
bodo sedaj rešili delavce od
stičnega jarma v Nemčiji?

V sovjetski Rusiji je diktatura
delavstva in zatira vsa
je proti delavstvu in re-
kmetom — in teh je 95% —
kaj vidimo prav jasno, da
vjetska diktatura represen-
veliko večino. V drugih
vah, to je v Nemčiji, Italiji
v nekaj drugih deželah, ki
kro izgleda tudi v Ameri-
ravno obratno. Manjšina
čuje vse in to v prid
privatnikov.

Socialistična demokracija

nemogoča tako dolgo,
imamo kapitaliste, ali
sistem profita. Star pro-
pravi, da cela ovra in
ne moreta skupno eksist-
Frank Dorn

Priprava uredništva

je — socialistična demok-
je nemogoča, dokler im-
pitaliste ali sistem profita,
tako nemogoča je delav-
tatura v tem sistemu!

Farmarji se pripravljajo

stavko

Willard, Wis. — Farm-
nekako nestrpnostjo ka-
kaj bo kongres odgovoril na
fimat, ki so ga poslali fa-
ški voditelji iz Des Mo-
Iowa. Ako ga ne odobro-
tem bo na 1. maja naš
— štrajk bo neizogiben.
marji bomo držali živel,
street pa naj drži zlato. Na
jih ne bomo prosili in ni
ne bomo dali.

Letošnji prvi maj bo
vinskega pomena, kajti ka-
ko se izčim nova stranka
njef bodo farmarji, delav-
mali obrtniki — in novi
nje se bi začelo. Kjerkol-
javi D. Collins, bivši pri-
sedaj vodja Farmar's Ho-
gibanja. Čim omeni stavko
stane silovito aplavdiranje,
ti v tem je naša edina re-
Farmar je postavljen na
— brani se ali pa
obraz za vedno. Ako po-
sico, beži, ko pa pride v
se ti postavi v bran.

V G. N. sem čital do-
Shioctona, Wis., v kateri
dopisnik nekam pome-
štrajku farmarjev z mleko-
omenja, da ni bil primer-
zanj, čes: 12 milijonov
strada, mi pa zlivamo m-
jarke. Ali smo morda fa-
ji krivi, da je 12 milijonov
la lačnih? Saj vendar
da je vsega preveč. Ali je
da farmarjeva krivda, da
jo naši otroci razcapani
oddajamo naše pridele-
zgubo zato, da bodo dru-
in lepo oblečeni? Vaj
bil na mestu. S tem je
gler pokazal, da se ne
To je bil nekaj maneve
rilo. Na Kitajskem je
zato, ker je pomanjkanje
zato, ker je vsega preveč.

Cital sem tudi dopi-
sveti od M. Drnovića. Či-
mo vsem, ki so bili aktiv-
stavki. Zeleti pa je, da
tudi na Willardu tako ali
in napredne izkazali, pa
pa člani SNPJ, ako hoče-
v resnici napredni. Ako se
k maši in enkrat lonom po
nem pastirju, da ni treba
groša, pa grem rajši k
hlev, da se malo pogov-
sivko in plavko. — ako
to naprednjak ali social-
čudno, če me krave, ko
zem, vedno z repom po
kajo. "Boš ali ne boš se
spredel, da me v svojo
cukaš?" So pa tu moške
do k maši, podpirajo ma-
so pa obenem tudi aktiv-
prvi pri vsaki organizaci-
tere namen je dobiti
ja, in kot taki so v resni-
prednjaki.

Gibanje Farmers Ho-
je pričelo nekako pred 14
seci. Porodilo se je iz fa-
ske unije in sedaj šteje
milijona članov. In vsi
no čakamo 1. maja. Kdo
pristopiti, ima čas samo
aprila. Vstopnina je 5c.
se ne bi vpisal do 25. ap-
ga bo vpisalo na črno listo
z nam, je proti nam. Pro-
tov se bomo ogibali in po-
bodo bridke. Pred 1. maj-
še ena seja in uredilo se
potrebno za slučaj stavke.

M. Dorn



Dva japonska militaristi pred Belo hišo v Washingtonu v
momentu, ko sta zapustila urad predsednika Roosevelta, katerega
sta skušala pridobiti za simpatije do japonskih reparacijskih poho-
dov na Kitajskem. Če sta uspela ali ne, ni znano. Washington sta
poselila na potu iz Zvezne prole doma.

Vesti iz Jugoslavije

(Glavna poročila iz Jugoslavije.)

Ljubljana, 6. marca. — Ljubljana pred poroko ubili. — Med 5. t. m. bi se bil mo- delje 23-letni pekovski po- ročiti Josip Tomazič iz Ljub- ljanke. Pred dvema mesecema je bil od vojakov, pa je hitel u- bit za poroko. Najel je pe- ro za poroko predmestju. Stanovanje, kamor je hotel i- jati ženo, pripravil se je. Nevesto je imel v Ska- lici. Pod Smarno goro. In tja, 19. februarja z dvema znan- ci odšel na kolesih, hoteč odšel na kolesih, hoteč od- peljati tako pretepli, da je lestu umrl. Nekdo mu je na- zadal tako hudo rano na ro- ma, da je izkrmel. Poklicana sta ga je našla v zadnjih iz- jajah. Nesrečnega fanta so našli v Vodicah. Orožniki so našli tri fante, od katerih so obdržali v zaporih, druga pa izpustili.

moja poljubiti križ? — ki banatski vasi se je zgo- rceli hud prestopek: ko je mlak nosil v cerkvi križ od ka do človeka, da so ga po- jali, je pomolil križ tudi ne- kmetu, ki pa se je obrnil in ni maral križa poljubiti. Oslavni svečenik je zaradi ovdil tega "zločinca" no- bejskemu sodišču, ki je ova- res obsodilo na 300 Din. Obsojenec pa se je prito- okrožno sodišče v Velikem ereku je razveljavilo prvo. Obtožnica je oprostito je kazni z utemeljitvijo, da kakemu človeku svobodno, oče poljubiti križ ali ne- veni močakarji so seveda je- n pravico, da so že sodniki ali brezverci. Menda so pri- vali, da bodo obsodili kmeta na nekaj let ječe ali kaj.

amom brezposelnega. — Avničar Janez Oblak z Bre- ri Ptuj je bival več let v ciji in si služil svoj kruh. Se je vrnil brez dela domov, mu je za jetiko umrla žena. Je iskal dela in ga našel pri ključavničarskem mojst- ako da se je za silo preživ- koncu februarja pa je de- rubil, ker ni imel mojster ro naročil. To je Oblaka sil- otro. Videl je svoje življen- hodnih dni: ali beračiti a- sti, ti dve poti je imel pred. Delo dobiti, se mu je zde- moge. Beračiti ni maral, ni smel. Obup je šel vanj lenil je, da se rajši umakne vlenja. Dne 2. marca proti ru je prišel v neko gostilno ju, naročil gulaš, a takoj se je zgrudil nezavesten na to sta prišla dva zdravnik, otovila smrt zaradi zastru- ja. Pri njem so našli 300 nismo pismo na orožniško posta- katerem je razložil, kako je nima pogleda več, da bi se al se posteno preživljati in re zaradi tega v smrt. E- ljo je še izrazil: pokopje- ga v Hajdini poleg žene, ima grob že posteno plača- Strup je moral zaužiti tik prihodom v gostilno. Doma ali bakreno kisline. To je jbrž použil. Ena tragedija sto in sto pri nas, ki pa do vsakega v še večjem u ponavlja.

uboj zaradi pustnega ve- — Zgodilo se je na pustni Seveda spet v vinorodnem v Selah pri Ptuj. V ne- stitni so se pustni zabavali ed drugimi je bil tamkaj tu- ant Franc Intihar iz Apač. er pa je prišel tja tudi biv- ar Mihael Krajnc iz Sel. Ze- raga pa se je srečal z Inti- am in takoj sta skočila drug ega. Krajnc je brž poteg- in sunil proti Intiharju a ranil. Ta pa je Krajncu oš iz rok in zamahnil po- mu, ki se je takoj zgrudil nalu nato izkrmel. Intihar je bil prerazal filo odvodnico in bi bila tudi vsaka zdra- na pomoč zaman. Krajnc so ali. Intihar je moral v bol- potem pa pride še pred sod- kter naj se izkaže, kdo je zael.

Umrli so: v Ljubljanski bolni- ci Zofija Petričeva, na Brezo- vici Marija Petričeva, v celjski bolnici 36-letna Mara Kuharje- va iz Njivic pri Radečah, na Bi- zeljakem 53-letni veleposestnik Anton Škof, v Stangi pri Litiji gostilničar Gregor Mandelj, star 32 let, v Podmilju pri Poljniku stara posestnica Petričeva, v Hrastniku 70-letni kemični de- lavec Jože Knaus, v Ljubljani če- vljarski mojster Ivan Zamljen, star 64 let, v Ljubljani 86-let- na Jakobina Lukeževa in želez- niški upokojenec Jože Rainer, na Ostržnem vrhu pri Celju 68-let- na Jožefa Jezernikova.

Založba nove literature v Beogradu

Nova ruska proza. — Novi ro- man Sinclaira Lewisa "Ann Vickers"

Večkrat smo že pisali o veli- kem in važnem delu, ki ga vrši beogradska založba "Nolit", ki je v nekaj letih izdala že lepo šte- vilno samih izbranih socialnih del iz svetovne književnosti, same aktualne, skoroda dnevno-sodob- ne romane socialne smeri. Delo te založbe je že doslej tako veli- ko, da spada ta založba gotovo med najboljše založbe v državi, ki s svojimi smotno izbranimi knjigami ne zabava, marveč gra- di in pripravlja pot novemu. Kr- izdaja knjige v latinici, v lepih prevodih in lepi opremi, kakršne srbske založbe do Nolit niso po- znale, gredo te knjige v tisoč in tisoč izvodih med Srbe in Hrva- te, pa tudi Slovence. Slovenec, ki ni več tujih jezikov; razen srb- ščine, lahko po Nolitovih knjigah spremlja razvoj socialne litera- ture v svetu. Zaradi svoje u- smerjenosti in silne podjetnosti — vsak mesec najmanj eno knji- go, včasih tudi po dve, tri — je ta založba doživela že napad me- ščanskega srbskega pisatelja Cr- njanskega, ki je javno pozival, da je treba nadzirati delo te "boljševiške" založbe.

Poročali smo o knjigah Nolit, ki so izšle decembra: avtobi-ografski roman ameriškega pisate- lja Smedley-jeve "Sama", dva romana skrivnostnega pisatelja Travna iz Mehike ("Zaklad Sle- rre Madre" in "Beia roža"), ka- kor tudi o romanu "Židje brez denarja" ameriškega pisatelja Mihaela Golda. Prav za božič pa je izdala ta založba posebno knji- go za mladino, in sicer "Tri sto tisoč kilometrov v sekundi", ki jo je napisal "Doktor Svugdič" (doktor Vseposod). Knjiga je prevod znanega berlinskega pre- davatelja v radio, ki ga pozna mladina pod psevdonimom "Doktor Ueberall" (Doktor Vse- posod) in ki vsak teden preda- va o razvoju tehnike. Predavanja so namenjena mladini. Dejstvo, da vsa nemška radio-mladina po- zna in ceni tega "doktorja Vse- posoda", kaže, da zna predava- telj najtežje tehnične stvari raz- ložiti mladini umljivo in prijet- no. Ta predavanja izdaja potem v lepih, ilustriranih knjigah. Knjigo spremljajo originalne il- lustracije. Čudeži tehnike se od-

krivajo mladini na silno pre- prost, umljiv način. Ni dvoma, da prebira mladina knjigo z ve- seljem.

Kmalu zatem je izdal Nolit nov prevod v vrsti svojih pre- vodov romanov Sinclaira Lewisa. To pot je izšel roman "Dods- worth", portret veleindustrija iz USA. Roman pa ne opisuje samo ameriškega meščanstva, marveč sega tudi preko mej U. S. A. ter nam daje tudi akoro- da popoln portret mednarodnega meščanskega družabnega življe- nja.

Ta Lewisov roman je izšel v Beogradu prav takrat, ko je mednarodni tisk napovedal izid novega Lewisovega romana, ki ga je napisal zadnje mesece, ko je bil v Evropi, v Franciji in Avstriji. Že ob napovedih so pi- sali, da utegne biti novi roman "Ann Vickers" nov mejnik v u- stvarjanju velikega pisatelja Le- wisa, ki se vzporedno z naglim razvojem ameriških razmer raz- vija v socialnega pisatelja. Do- slej je dosegel Lewis največji uspeh s portretom ameriškega malomeščana, v večini knjig je opisoval tipe "Babbit & Co.", Made in United States of Ame- rica", obdeloval je kopico maj- hnih problemov in interesov "Glavne ulice" in se nasmihal podjetnim damam.

In pred nekaj dnevi je roman "Ann Vickers" izšel v originalu v Ameriki in hkrati v dvasetih raznih prevodih, med drugimi tudi v srbsko-hrvatskem prevo- du v založbi "Nolit" (preve- la Stana Oblak). Knjiga ima blizu 500 strani in v nji se nam kaže Lewis s popolnoma nove strani. Nova okolica, novi tipi in novi, važni problemi. (Pisec teh vrst še ni utegnil romana prebrati, zato citira poročilo za- ložbe, posebno ker ni razloga, da tej založbi ne bi smeli ver- jeti.) "V tem romanu je Lewis ubežal iz tistega sveta malome- ščanov, ki smo ga že tako do- kraja spoznali in ki ga je on ta- ko potanko opisal; v tej knjigi je zavzel novo stališče, jasno stališče, ki človeka preseneča. V tem romanu se nam odkriva svet z dna ameriške družbe in iz podzemlja, v katerem klije ne- kaj novega. Veliki mojster v opisovanju žene nam riše tudi tu žensko, Ann Vickers, ki se bori za svobodo. Ona ostane na pol poti in zmedena, do jasne in končne odreditve ne pride; toda opisujejo njene poti in bo- rbe nam odkriva Lewis silno mno množino dejstev, ki člove- ka groze, ki jih nismo mogli niti slutiti ali pa smo jih pozna- li samo površno, ki pa na nov način ostro osvetljujejo ameri- ško družbo. To je Lewisova najbolj pogumna knjiga." Ta- ko približno pravi o novi knjigi založba Nolit in poročilo se sklada z napovedjo Lewisa, ko je govoril o tem romanu. (Ka- kor za vse knjige te založbe, je tudi za ta roman izdelal lepo opremo — naslovna stran: po- gled skozi jetniške rešetke in preko jetniškega dvorišča na newyorške nebotičnike — s fo- tomontažo Pavel Bihaly.)

Tik pred "Ann Vickersovo" pa je izdala založba Nolit prav tako lepo in pomembno knjigo: "Nova ruska proza", v kateri je tiskanih 21 novel in črtic 21 novih, sovjetsko-ruskih pisate- ljev. To je prva knjiga te vr-

ste v državi, ki nas seznanja skoroda z vsemi najvidnejšimi ruskimi sodobnimi pisatelji. Za- stopani so: Fedin, Gorki, In- ber, Ivanov, Karavajva, Kata- jev, Lidin, Mališkin, Neverov, Nikitin, Ognjev, Panč, Panfe- rov, Pilnjak, Romanov, Sejfuli- na, Saginjan, Solohov, Aleksej Tolstoj, Zamjatin in Zoščenko. Ne po krivdi založbe manjka nekaj najmočnejših: Gladkov, Fadjev, Leonov, Lavrenjev. Vsak od zgoraj naštetih avtor- jev je zastopan z eno novelo ali črtico. Veliki zbirki so doda- ne biografske in bibliografske opombe k posameznim avtor- jem. Novele je prevedla Mira Čehova, opremil je knjigo spet Bihaly z zelo posrečeno foto- montažo. Ob tej knjigi se smo- va grenko spominjamo, kako nam naše založbe podobne knji- ge ne morejo dati in si ne mo- remo razlagati tega: pri nas prevodi novih ruskih avtorjev ne smejo iziti, v Zagrebu in Beogradu smejo. Dobili smo pred dvema letoma Fedinov ro- man "Mesta in leta", a je bil takoj po izidu zaplenjen. Tako različne so cenzurne atmosfere v isti državi. —čič.

Vladna regulacija premo- govne industrije

Odlok zveznega vrhovnega sodi- šča udarec za organizirane ru- darje, pravi uradnik UMWA

Washington, D. C. — United Mine Workers unija je napela vse sile, da izvojuje federalno regulacijo nad premogovno in- dustrijo, sedaj, ko je zvezno vr- hovno sodišča podalo odlok, ki daje baronom premoga pravi- co, da lahko organizirajo tržne korporacije, ne da bi s tem kr- šili antitrustne zakone.

Odlok vrhovnega sodišča da- je legalno sankcijo Appalachian Coals, Inc., ki poplavlja trge s premogom, ki ga producirajo neunijski rudarji v južnih dr- žavah.

Federalna regulacija nad premogovno industrijo je sedaj bolj potrebna kot kdaj prej," je izjavil Ellis Searles, reprezentant UMWA. "Natančna študija ske- me Appalachian Coals, Inc., po- kazuje, da bo ta v korist samo operatorjem, kajti interesi pub- like in rudarjev so popolnoma ignorirani. Operatorji bodo določali cene premogu in nihče jih ne bo mogel pri tem ovirati.

"Appalachian tvori skupino premogovnih kompanij, ki ne priznavajo rudarskih unij. Te kompanije hočejo imeti popolno kontrolo nad cenami, obenem pa zahtevajo, da rudarji delajo za nizke mezde brez ugovora."

Regulacijo, kakršno zahteva mednarodna rudarska unija, p r e d v i d u j e Kelly-Daviso- va predloga, ki je bila predložena v zadnjem zasedanju kongresa. Zaslusjanja o tem načrtu so bila v teku pred kongresnimi odel- ki, toda odseki se niso poročali o predlogi kongresu in v sled te- ga še ni prišla na razpravo.

All ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijate- lju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošlje- te svojcem v domovino.

Slovenska Narodna

Ustanovljena 9. aprila 1904



Podporna Jednota

Inkorp. 17. junija 1907 v državi Illinois

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill. Tel. Rockwell 4904

GLAVNI ODBOR S. N. P. J.
UPRAVNI ODBOR:
VINCENT CAINKAR, predsednik.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
FRED A. VIDER, gl. tajnik.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
BLAS NOVAK, tajnik bol. oddelka.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
JOHN VOGRICH, gl. blagajnik.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
FILIP GODINA, upravitelj glasila.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
JOHN MOLEK, urednik glasila.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

ODBORNIKI:
ANDREW VIDRICH, prvi podpredsednik, 3609 Russell Ave., Johnstown, Pa.
DONALD J. LOTRICH, drugi podpreds., 1937 S. Trumbull Ave., Chicago, Ill.
JOHN J. ZAVERTNIK, gl. zdravnik.....3724 W. 26th St., Chicago, Ill.

GOSPODARSKI ODBOR:
FRANK ALESH, predsednik.....2124 S. Crawford Ave., Chicago, Ill.
JOHN OLIP.....149 S. Prospect Ave., Clarendon Hills, Ill.
JOSEPH SISKOVICH.....16118 Huntmore Ave., Cleveland, Ohio

POROTNI ODBOR:
JOHN GORŠEK, predsednik.....414 W. Hay St., Springfield, Ill.
ANTON ŠULAR.....Box 27, Arma, Kans.
JOHN TRČELJ.....Box 257, Strabano, Pa.
FRANK PODBOJ.....Box 61, Parkhill, Pa.
FRANCES ZAKOVSEK.....1016 Adams St., Chicago, Ill.

OKROŽNI ZASTOPNIKI
GEORGE SMREKAR, prvo okrožje.....127 Main Ave., W. Aliquippa, Pa.
JOHN LOKAR JR., drugo okrožje.....1198 E. 170th St., Cleveland, Ohio.
FRANK KLUN, tretje okrožje.....Box 658, Chisholm, Minn.
JOSEPH BRATKOVICH, četrto okrožje.....R. 5, Pittsburg, Kans.
FRANK KLOPČIČ, peto okrožje.....Star Rt. 4, Box 31, Cle Elum, Wash.

NADZORNI ODBOR:
FRANK ZAITZ, predsednik.....3639 W. 26th St., Chicago, Ill.
HRST ALBERT.....Box 861, Las Vegas, Nevada.
FRED MALGAI.....25 Central Park, Peru, Ill.

POŠTNI—Korrespondenca s glavnimi odborniki, ki delajo v gl. uradu, se vrši takole: VSA PISMA, ki so namenjena na poslo gl. predsednika, naj se pošljejo na predsedništvo. VSE DENARNE pošiljave in izdatki, ki se silejo gl. upravnega odbora in jednote vabla, naj se pošljejo na gl. tajništvo. Vse zadeve, tiskajo se boljših podpore, naj se pošljejo na bol. tajništvo. Vse zadeve v zvezi s blagajniškim poslo, naj se pošljejo na blagajništvo. VSE PRITOŽBE glede poslovanja v gl. upravnom odboru naj se pošljejo Frank Alesh, predsedniku nadzornega odbora. VSI PRIJAVI na gl. porotni odbor se naj pošljejo na John Goricha, predsednika porot- nega odbora. VSI DOPISI in drugi spisi, naslovljeni, oplozi, naročeni in spleh von, ker je v zvezi s glavnim odborom, naj se pošljejo na "PROSVETO," 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill. **NOTA:** Correspondence with the Supreme Office should be addressed as follows: Communications for the supreme president should be addressed to him. All remittances of money and business concerning lodges and members other than such benefit should be addressed to the secretary's office. Matters of sick benefit should be addressed to the assistant secretary. Financial matters under the jurisdiction of the treasurer's office should be taken up with him. Complaints concerning the work of the executive board should be addressed to Frank Kaitz, chairman of the Board of Supervisors. Charges, complaints and appeals should be addressed to John Gorich, chairman, Judicial Committee.

Senator Robinson debati- ral e Hillquitom

"Demokratska stranka nudi prav- tolko upanja kot kapitali- zem", je rekel Hillquit

New York. — (FP) — Ena najznamenitejših debat v ame- riški metropoli se je te dni vrila v Brooklyn forumu, ko sta si stala nasproti Morris Hillquit, predsednik eksekutive socialisti- čne stranke, in senator Robin- son, vodja demokratov v gornji zbornici kongresa.

"Jaz emfatično zanikujem, da demokratska stranka nudi bist- veno upanje ameriškemu ljud- stvu (predmet debate)", je re- kel Morris Hillquit pred dva ti- soč osebami, ki so napolnile dvo- rano.

"Bistveno spanje pomeni re- snično materialno izboljšanje za vse ljudske sloje, vključivši de- lavce in farmerje. Porvni delo za 15,000,000 brezposelnih, življen- sko plačo, primeren delovni čas in dostojen življenjski standard za vse delavce; odprava otroške- ga dela in bivanje v degradira- nih slumih; zadostna protekcija v slučaju bolezni in starosti", je rekel Hillquit, ko je definiral be- sedo "bistveno."

"Demokratska stranka nudi a- meriškemu ljudstvu ne več ne manj upanja kot kapitalistični sistem. Potrebno radikalno re- konstrukcijo našega ekonomske- ga življenja bo izvedla le stranka producentov (delavcev in farmerjev) z dalekosežno plat- formo splošne socializacije in- dustrije dežele," je Hillquit zago- tovil avdienco.

Senator Robinson očitno ni pričakoval Hillquitove agresivno- sti in logike. Sam je imel tipi- čen govor demokratskega poli- tičarja z juga, v katerem je ka- zal "new deal" in se navdusoval z Rooseveltom. Poslušal se je tu- di biblije in na neko vprašanje citiral Kristusa, "da bodo reve- ši vedno na svetu." "Ampak ti- sto je bilo napisano pred dvati- soč leti, ko Kristus ni videl na- ših strojev," je bil Hillquitov od- govor.

"Vi socialisti hočete uničiti a- meriško republiko", je vzkliknil Robinson pri pobujanju Hillqui- tove logike in trenčiranju kapita- lizma ter obeh starih strank, "med katerimi ni bistvene raz- like". "Mi nočemo uničiti repu- blike, ampak le tiste sile, ki jo izrabljajo v svoje sebične inte- reese na škodo ljudskih mas. Mi hočemo uničiti to navlačo in na- praviti iz dežele republiko, ki bo

skrbela za dobrobit vsega delov- nega ljudstva," ga je Hillquit za- vrnil.

Priporočila bondno izdajo, da se preiskusi krajši delovnik Boston, Mass. — E. A. Filene, eden vodilnih trgovcev v tem mestu in delodajalec, ki zago- varja in prakticira delavstvu naklonjeno politiko, je v svojem govoru v radiu pozval federalno vlado, naj izda bonde v vaoti pol milijarde dolarjev, da preisku- si praktičnost načrta o skraj- šanju delovnega tedna na 30 ur.

Filene je dejal, da ta vsota, ki bi se porabila v to svrhu, bi pri- nesla boljše rezultate kot pa tro- šenje denarja za takosvana jav- na dela. "Situacija se ne bo iz- boljšala, dokler ne bo odprav- ljena brezposelnost," je dejal Filene. "Blagostanje zavisi od učinkovite produkcije in distri- bucije bogastva."

Filene je uverjen, da bi skraj- šanje delovnih ur pomenilo eko- nomski uspeh, ker bi milijoni delavcev dobili priliko do za- slučka.

Zanimiva odredba za pijance Minneapolis, Minn. — Nove- mu zakonu za raspečevanje piva je mestni svet v tujaknjem predmestju Golden Vallesu do- dal paragraf, da vsakega pija- ca, ki obleži na ulici, mora poli- cija odpeljati v avtu na njegov dom na stroške prodajalca pija- če, pri katerem se je dotičnik na- pil.

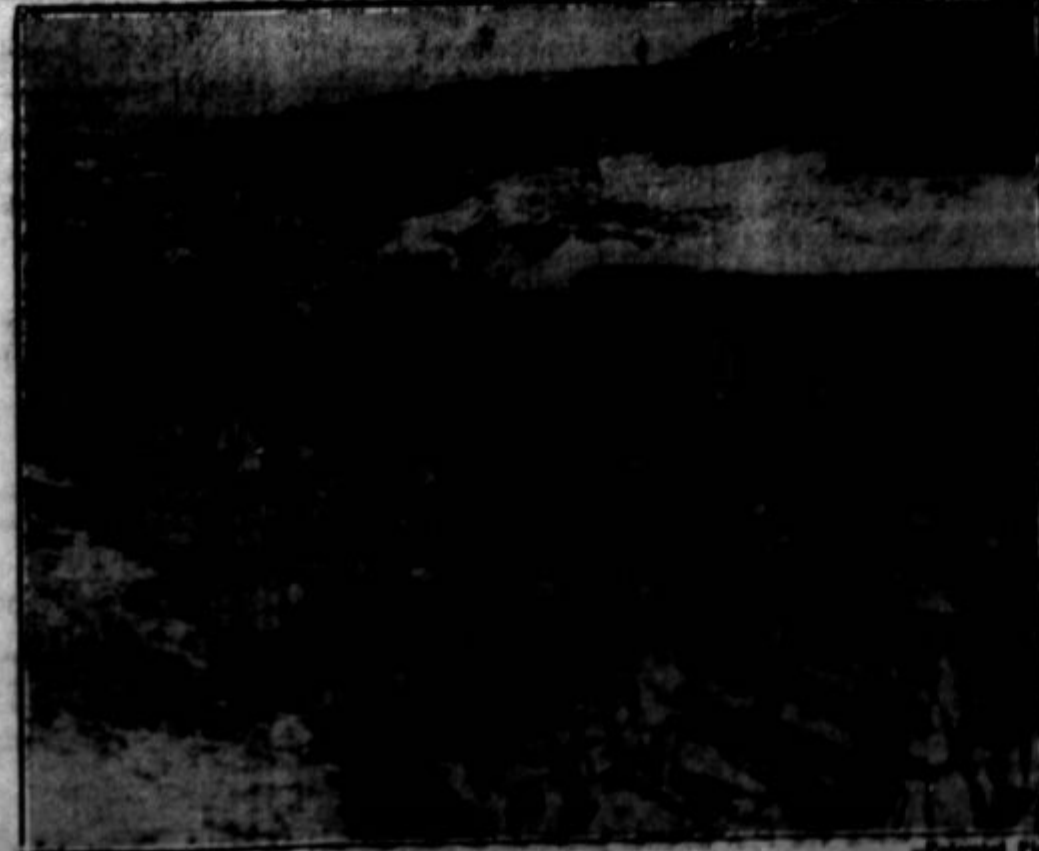
Rudarji zastavkali Zeligler, Ill. — Na poziv pro- gresivne unije so rudarji v o- kraju Franklin zastavkali, da tako izvojujejo priznanje unije, preprečijo viktimizacijo rudar- jev, ki se bore proti Lewisovi mašini, in teror, ki ga izvajajo uradniki UMWA.

KNJIGE S. N. P. J.

Pri Prosveti osiroma Književ- ni Matice SNPJ imamo na rokah še nekaj dobrih knjig in še kato- ro želite naročiti, sedaj je čas za to.

Ameriški Slovenci, stane.....	0.50
Slovensko Angliško Slovarica.....	1.50
Zgodovina.....	1.75
Zbornik Hrvatske.....	1.50
Peter Malenčević v habsburški.....	1.50
Jimmie Higgins.....	1.50
Hrvatska, igra.....	.50
Med brati, igra.....	.50

Denar in naročilo pošljite na naslov:
PROSVETA
2657 S. Lawndale Avenue,



Japonska vojaška enota v kitajski provinci Jehol si pomaga z ameriškimi avtorizaci.

Tone Seliškar:

NASEDLI BROD

Roman v treh delih

— Za božjo voljo, nehaite! V salonu se že pripravljajo nemški študentje, da udarijo.

Joštu je šinila kri v glavo in Anza je takoj opazil, da nekaj ni prav. Kadar je oče tako vroč v glavo, je jezen in se ga je treba bati.

— Kaj je? Kaj imate?

Vendar je Jošt, čeprav je veliko pil, naglo spoznal nevarnost, ko je videl ta dva mlada fanta vsa razgreta in junaška od vina, ter vedel, da bi bil bog pomagaj, če bi se stopil v gostilni. Oblastva so stroga, lahko se zgodi kaj hudega in namestu domov, bi prišla fanta v ječo, iz katere bi ju ne spravil zlepa. Srdit je bil, da je kuhalo v njem, toda premagal se je, plačal in ju pozval:

— Noč se je že skoraj naredila. Pojdimo domov, kjer nas že težko čakajo. Še enkrat, dragi Justin: Bog te ohrani čillega in zdravega ter vso srečo! Če pa te bo kdaj zamikalo obiskati mojega in mene, te bomo vedno z odprtimi rokami sprejeli!

3

Tako so se poslovili. Jošt se je z očetom odpeljal na vozu, Justin pa je ostal sam pred postajo in je imel še dve uri časa.

Vino se mu je zdaj, ko je hodil, razlezlo po vseh udih in ga hujkalo na vse mogoče fantovske podvige; obraz mu je kar sam od sebe lezel v smeh, dobra volja in še nekatere krone v žepu pa mu niso dale miru, da bi čakal mirno in pohlevno v čakalnici. Počakal je še vlaka, ki je prihajal iz Ljubljane, mogoče naleti na kakšnega znanca, da ga potem skupno zavrtita.

Ni bil Justin pijanec, ni visel na pijači, da bi mu bila neizogibno potrebna, ne, ne, prej mu je bila zoprna kakor prijetna. Vino mu je bilo le ob redkih prilikah nekakšno mamilo, prav za prav le sredstvo za dviganje veselega navdušenja, ki se je pozneje vedno končalo zelo klavrno in povzročilo, da je več dni bolehal. Če je šel v gostilno, je šel, da se je poveselil, nikdar ni do zdaj pil iz jeze ali svetoboljša, ki se ga nikoli ni prijemalo, kajti bil je vedno zaposlen čez glavo, delaven in vnet za vsako delo. Za službo se mu zaradi tega ni bilo treba bati, ker so ga od te strani dobro poznali in vaelej zatianili oko, če ga je v svoji mladostni prebarnosti katerikolič čez mero polomil.

Kadar se ga je nalezal v veseli družini, je postal grovoren in dovipen ter je prav rad kvantel. Njegovi dovtipi niso bili duhoviti, ker je bil nagnjen k pretiravanju in se je včasih prav rad debelo zlagal, da mu skoraj ni bilo mogoče verjeti. Njegove laži so bile nedolžne, rad se je pobahal in v vlačnih dogodkih povzdigoval samega sebe. Poslušal je rad muziko, za ženske pa nikoli ni kazal kakšnega prav posebnega nagnjenja. Vsaj takšen vtis je napravjal. V ženski družbi je bil neroden in nekam plah in ne more se trditi, da bi bilo njegovo dosežanje življenje navezano na kako žensko, ki bi jo bil ljubil. Mikale pa so ga; ta nerodnost, ki se je ni mogel in ni mogel otrestiti, ga je vedno znova privajala k dekletom, ki se vdajajo brez ljubezni, pa še tja je zahajal le takrat, kadar sta ga podžgala vino in tovarila. Skoraj se je ženski bal. Ne ženske, bolj samega sebe, ker si je že vnaprej vedno predstavljal, da bo odklonjen in zasmehovan. Zatorej doslej še ni okusil prave, lepe, mehke ljubezni, o kateri je tolikokrat čital v ljubavnih romanah, ki jih je rad kupoval in z nasladi prebiral, posebno, če sta bila oba junaka zapletena v mreže napetih dogodkov, iz katerih sta se po čudnih naključjih vedno izmotala in postala srečna. Izposojal si je zvezke nemških razbojniških povesti in jih prebiral kakor evangelij vsakikrat, preden je zaspal. Ve-

selili so ga potopisi neznanih dežel, življenje divjih narodov, zanimal se je za opise lovov na divje zveri, z vneto je sledil novim izumom in odkritjem, vse pa le na hitro roko, skoraj površno, ne da bi se poglobljal kedaj v resna, težja vprašanja.

Boga je imel in ga ni imel. Ni ne molil ne hodil v cerkev, dasi je bila mati verna žena, oče pa ni na vse to nič dal in se je Justin vrgel bolj po očetu kakor po materi.

— Bog je za pobožne ljudi! Je dejal, kadar sta se z materjo sprla zaradi takšnega vprašanja, kar pa jaz nisem. Za pokoro sem premlad; kadar jo bo treba delati, se bom spreobrnul, toda še tega mi ne bo treba, zakaj Savel je boga preganjal, jaz ga pa pustim v miru in mu nič nočem. Če pa je kje res že vnaprej zapisano, se bova že našla.

Ljubljancem ni pripeljal nobenega znanca. Zunaj je zopet pričelo rositi, na ulicah je bilo mnogo ljudi, ki so se stiskali pod dežnike. Počasni je stopal po ulici sam vase zamišljen; semtertja ga je za spoznanje malo zaneslo. Iz glavnice kavarne se je slišalo trkanje biljardnih krogel, pred vhodom so stali oficirji v dežnih plaščih. Justin je del roki v žep in se predrzno smejal vsemu svetu, ko je šel mimo njih.

Kam bi šel? Deževalo je vse močnejše, noč se je bila naredila in pusto je bilo na ulici. Če bi imel sedajle kako dekle! Kako prijetno bi bilo z njo bivati v topli stranski sobi. Tesno drug ob drugem bi sedela in se poljubovala, potem bi jo spremil domov, daleč naokoli bi jo vodil, skozi park — četudi je dež, kaj za to! Samemu sebi je govoril besede, ki bi jih ji pravil. Kaj levega, nežnega, saj so ženske nežnost sama, ki si jo je tako želel.

Marsikaterega dekleta se je spomnil, ki jo je srečeval na cesti. Večkrat je mislil na plavalso prodajalko v trgovini na vogalu; tako je lepa, mila, prav zares lepa, da da človeku kar težko dihati, če jo srečaš. Meni, da gre pred njim. Lahka bela šifonasta bluzica dela nad pasom valjujoče gube, vitko krilo se tesno oprijemlje njenih bokov, noge v malih rjavih šolnih brze po tlaku in če se ozre izpod širokega slamnika, ga oblije prelep smehljaj nje-nega zagorelega obraza.

Tako je šel in prehodil vso pot, ki jo je premeril onikrat, ko je hodil za njo, nemiren in poln koprnenja po ljubezni. Stanovala je zadaj za gledališčem v majhni ozki ulici in ko je našel hišo, v kateri je prebivala, so bila okna temna in žalostna. Naslonil se je na zid in si prižgal cigareto. Zamahnil je z roko po zraku kakor človek, ki ne najde miru, in se mislil vrniti.

Na kraju, kjer se steka ta uličica na veliko cesto, je naletel na žensko, tesno zavito v plašč. Kolikor je mogel v temi spoznati, je videla to, da je bila vitka in visoka, po njeni živi hoji je uganil njeno mladost. Nehote je stopil v isto smer in po samotni cesti so njegovi koraki trdo bili v noč. Za noben denar je ni mislil ogovoriti. Rad bi jo, a če ga zavrne, če mu reče: Poberite se! Sram bi ga bilo, da bi se v zemljo pogreznil. Nekakšno onemogla jeza ga je obšla nad lastno nesrečno malodušnostjo. Pod cestno svetilko je postal in pogledal na uro. Takrat se je ženska pred njim, ko ni nič več čula njegovih korakov, ustavila in se ozrla po njem. Justin je v medli svetlobi cestne svetilke opazil njen obraz in zazdelo se mu je, da se mu je nasmešnila. Ah ne, saj ni mogoče! Spravljen je uro v žep in se obrnil proti mestu. V tem hipu je zaslišal poleg sebe njene stopinje in še preden se je mogel ozreti, se je ženska oklenila njegove roke.

(Dalje prihodnjik.)

stolov. Marx mu je pokazal pot. Pač pa potrebuje podkovane učitelje in vzgojitelje. Proletarski razred, ki se je izoblikoval v kapitalistični družbi, se mora zavedati, da si le sam lahko pripori bodočnost. Marx mu je dal orožje v roke, t. j. znanost, ki je do njegovega nastopa služila le kapitalizmu. Sprjaznil je množice z znanostjo in jih bodril k novemu ustvarjanju. Povdarjal je razredno zavest in zahteval povsod aktivno gibanje. V "Inauguralni adresi" l. 1864 in l. 1866 v Ženevi, ki je dal pobudo in smisel strokovnim organizacijam. Dejal je, da se je treba naučiti delati v blagor delovnega ljudstva. Strokovne organizacije so podlaga vsega gibanja, one vodijo borbo za osamosvojitve mas (boji za delovni čas, mezde itd.). Napram organiziranemu kapitalu je treba organizirati proletarijat. Povsod mora vlada revolucionarni duh in aktivnost proletarijata v državi in družbi. Marx sam je lepo pokazal soglasje med revolucionarno teorijo in prakso; bil je borec, delavec v pokretu, a istočasno znanstvenik.

Po njegovi smrti je rodilo gibanje, ki ga je on zasejal, lepe uspehe. Vendar se kapitalizem ni hitro razvil do take popolnosti, kot je Marx predvideval. Dobam kriz so sledile dobe konjunktore in revolucionarnim časom so sledili časi revizionizma. Revizionizem (Bernstein) je hotel popravljati Marxa, ker ni uvidel, da se kapitalizem še ni razvil do viška. Izhod iz periodičnih kriz je vedno našel z odkritjem novih tržišč v kolonijah.

Toda prišla je svetovna vojna in prinesla popoln pretres gospodarstva. Sledila je inflacija, racionalizacija, kriza, beda, brezposelnost, konference — vse, kar je Marx nekoč obljubljal poznemu kapitalizmu.

In v teh dneh, ko stojimo pred svetovno anarhijo, je njegovo delo pred nami tako jasno, kakor da bi ga izvršil danes.

V tem leži pomen petdesetletnice Marxove smrti.

Marx je mrtev — marksizem živi kljub reakciji. — Del. Pol.

Deček ali deklica?

Biologija se je že davno zanimala za vplive in činitelje, ki določajo zdaj ta, zdaj drugi spol pri novorojenčku. To vprašanje je kmalu zbudilo zanimanje za napoved spola bodočega otroka še pred porodom. Ljudsko izročilo pozna dosti vraž, ki se nanašajo na to stvar. Naposled je nastalo tudi vprašanje o umetnem oblikovanju otrokovega spola, ker si večkrat želijo starši izrecno dečka ali deklico.

Nemški biolog dr. Unterberger v Kraljevcu je natančno pomembno razpravo, kjer je na temelju dolgoletnih fizioloških in kliničnih raziskovanj kot prvi oblikoval nauke o spolnem determinizmu. Bistvo njegovih nazorov obstoji v ugotovitvi, da so za spol otroka pomenljive fizično-kemične reakcije onih stanič obeh spolov. Ta učenjak razlikuje namreč oploditve lužnega in kislinkega značaja. V pretežni večini slučajev točno nevtralizira lužna sol spermijevo kislino jajčnih stanič. To pomeni, da enako upravičeno pričakujemo rojstvo dečka ali deklice. Zaradi tega sta tudi dvojčka včasih različnega spola. V manjšem številu primerov se združijo izrazito lužni spermiji z jajčnimi stanicami, ki kažejo zgolj slabo kislinsko reakcijo. V takšnih zakonih se rodi izključno ali vsaj večinoma deček. Nasprotno poznamo tudi prav tako maloštevilne primere, kadar se družijo rahlo lužni spermiji z jako kislini jajčnimi stanicami. V takšnih zakonih se rodi skoraj vedno deklica.

Ta ugotovitev narekuje sredstvo, da lahko umetno vnaprej določimo moški ali ženski spol spočetega otroka. V ta namen moramo ojačiti lužni značaj spermijev, oz. zajeziti kislinski značaj stanič, da se bo rodil deček. Nasprotno postopanje bo povzročilo rojstvo deklice. Organizmu bodoče matere torej dovajamo lužne snovi (n. pr. sodo) kot notranje sredstvo ali v polobi injekcije, če želimo otroka moškega spola. Organizem pa mora sprejeti omenjeno odlično snov pravočasno, sicer bo na-

stala samo trenutna reakcija z nezadostnim vplivom.

Dr. Saunders je predaval nedavno na newyorškem kongresu pristašev izboljšanja človeške rase o Unterbergejevi teoriji. Izvajal je, da je uživanje sode sijajno potrdilo njegove zaključke. Povprečno so se rodili dečki pri 77 izmed 78 opazovanih mater.

Sadje v zdravju in boleznih

Znani internist dr. Karl von Noorden je imel te dni predavanje o pomenu sadja v človeški hrani. Njegovi zdravilni vplivi temeljijo na tem, da vsebuje sadje organske kisline, sladkorne snovi in vitamine.

Posebno dosti vitaminov je v paradiznikih, ki predstavljajo prehod od sadja k zelenjavi. Sadje je tudi zelo redilno in če vsebuje dosti sladkorja, ga najboljše mleko glede redilnosti ne prekaša. Zato mu pripada važna uloga v prehrani otrok, ki jim tudi utrdi črevesje. V novjšem času so se zdravniki iz tega razloga vrnili k jabolčni dieti. Velik pomen ima sadje tudi za sportnike, ki jim neposredno poveča mišično moč kakor nobena druga vrsta hrane. Sadni sokli imajo seveda isti pomen.

V vseh časih so smatrali sadje za nekakšno naravno, bolj ali manj univerzalno zdravilo in novejša medicina je to naziranje potrdila. Ne smemo pozabiti, da vsebuje sadje izredno malo beljakovin in kuhinjske soli, maščob pa sploh ni. To so lastnosti,

PIŠCanci

Državno preiskušene, zdrave piščance vseh vrst, pošiljam poštine prosto od najboljših družbe. Pošiljam po vsej Ameriki. Imamo perutninarke farme vseh povsod. Prodajam po nižani ceni, ker imam kontrakt. Pišajte po cenik. Vsakemu odjemalcu dam informacije o reji perotnične zastoj. Frank Lukančič, P. O. Midway, Pa. (Adv.)

OGLAS!

V glavnem uradu S. N. P. Jednote naj se oglasi FRANK OMAHNE, fant močne postave, star 24 let, radi dečeta za umrlim očetom. Kdor čitateljev ga pozna, naj ga opozori na ta oglaš. (Adv.)

DELO BI RAD!

Radi brezposelnosti želim dobiti delo pri slovenskem farmarju tukaj v Wisconsinu. Delo za hrano in stanovanje. Pišite na naslov: Fr. Gabr, R. 5, Box 30, Greenwood, Wis.—(Adv.)

Prehlad vodi v pljučnico
Varnost na prehladu s šteti!
Dobro zdravje, odprta, odprta, odprta
Varnost
TRINERJEVO GRENKO VINO

Najzanesljivejše dnevne delavke vesti so v dnevniku "Prosveta". Ali jih čitate vsak dan?

TISKARNA S.N.P.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSKO S. N. P. J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne. Cone zmerne, unijako delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTER
2657-59 So. Lawndale Avenue
Telefon Rockwell 4944
Chicago, Ill.

Tam se dobe na željo tudi vse ustrezne pomoči

K 50 letnici smrti Karla Marxa

(Nadaljevanje in konec.)

Najpomembnejše Marxovo odkritje je gospodarska dinamika, ki prikazuje medsebojno odvisnost družabnih pojavov. Spremembe proizvodnega načina povzročajo rast človeške družbe iz ene stopnje v drugo. Kapitalistična družba je nastala iz predkapitalističnega fevdalnega ustroja družbe. Razvila se je iz prejšnje oblike v sled socialnih nasprotij. Da je mogel Marx dogati vzroke razvoja, se je moral oprijeti posebnega načina raziskovanja, ki osvetljuje pojave v gibanju in ne v mirnem, dokončanem stanju. Tak način gledanja je našel v dialektiki. Dialektiko je učil že Marxov učitelj Hegel, toda Marx je njegov nauk popolnoma preobrnul; postavil ga je "z glave na noge", kot je zapisal v svojem življenjskem delu "Kapitalu". Hegel je izhajal iz idealnega naziranja, da določa bitnost človeka njegova zavest, Marx pa je obrnil: "Zavest človeka ne določa njegove bitnosti, temveč narobe, njegova družabna bitnost določa zavest." Tako je postavil Marx napram Heglu novo naziranje, ki gleda pojave v svoji realni (resnični) materijalni osnovi. To posmatra-

nje razvoja se imenuje dialektični ali historični materijalizem.

Dialektika pravi, da je bistvo razvoja iskati v nasprotjih. Vsak pojav ima svojo trditve (tezo) in svoje zanikanje (anti-tezo). Združitve obojega, trditve in zanikanja da novo sestavino (sintezo) in s tem novo stopnjo v razvoju. Marx pravi v "Kapitalu" I. o zgodovinskem stremljenju kapitalistične akumulacije: "Iz kapitalističnega proizvodnega načina izhajajo pridobitni način, torej kapitalistično zasebno lastništvo, je prvo zanikanje individualnega, z lastnim delom postavljenega zasebnega lastništva. Toda kapitalistično proizvodnje ustvarja z nujnostjo naravnega procesa svoje lastno zanikanje. To je zanikanje zanikanja. Ta ne vzpostavlja zopet zasebnega lastništva, pač pa individualno lastni podlagi skupne posesti zemlje in po delu samem proizvodnih produktivskih sredstev". Družabni razvoj se torej povzpne vedno z zanikanjem predstoječega stanja.

Iz teh dognanj je zgradil Marx svojo gospodarsko dinamiko in jo prikazal v svojem velikem delu "Kapitalu". Objektivno Marxovo raziskovanje razvoja družbe sloni na vrednotenju proizvodnega načina. Kapitalizem se razvija po gotovih zakonih,

ki nujno izhajajo iz dinamike njegovih sestavin. Delo ustvarja vrednosti, večdelo nadvrednosti. Akumulacija na eni, izkoriščanje na drugi strani. Iskanje novih tržišč, ko so obstoječa prenasršena. Temu slede neizogibno imperialistične spletke, spopadi, vojne. Racionalizacija in brezposelnost rezervna armada, centralizacija in koncentracija kapitala, obubožanje širokih ljudskih plasti, vse to so sestavni deli zakonitosti kapitalizma, ki jih je Marx izluščil s svojim znanstvenim delom. V gospodarsko-zgodovinski dinamiki najdemo edino možnost za spoznavanje družabnih razmer in problemov.

Toda Marxova veličina ni samo v tem, da nam je odkril gonilno silo družabnega razvoja. Storil je še veliko več. Prikazal je tudi družabne plasti kot nositeljce gotovih proizvodnih načinov. Ko je vladal popoln fevdalizem, je bila plemiška gospodarstva na višku svoje moči. A že v naročju te fevdalne družbe se je dvigal revolucionaren meč, čen, tvorec kapitalizma. In danes vzraščajo iz kapitalistične družbe proletarijat. To je tista neizpodbitna rdeča nit razvoja, ki jo je Marx tako sijajno izpeljal v svojem "Manifestu".

Proletarijat sre danes v bodočnost in ni mu treba več apo-